

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Nr
																										4508

1. Obiekt

589/7

BRAMA MOSTOWA

2. Czas powstania

gotyk, 1432 r.,
okr. nowożytny,
XIX w.

3. Miejscowość

Toruń

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja



1.

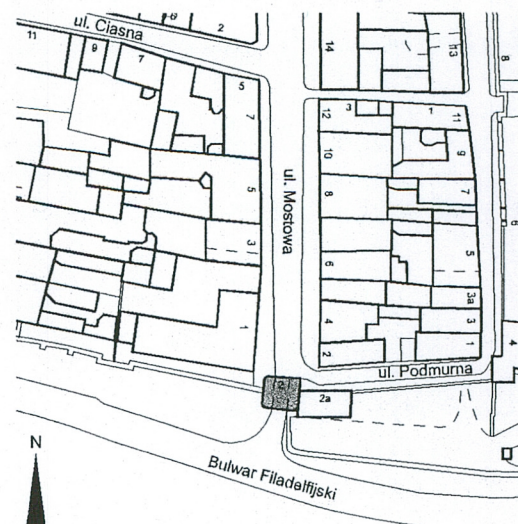
Fot. 1 – Elewacja frontowa – pld.

Rys. 2 – plan orientacyjny – skala 1:25000

Rys. 3 – plan sytuacyjny – skala 1:2000



2.



3.

4. Adres

ul. Podmurna 2
87-100 Toruń

nr hipoteczny: [REDACTED]

5. Przynależność administracyjna

województwo: kujawsko-pomorskie
dawne województwo: toruńskie
gmina: Toruń

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 01.06.1975 r.

województwo: bydgoskie, toruńskie
powiat: toruński

8. Właściciel i jego adres

Gmina Miasta Toruń

9. Użytkownik i jego adres

obecnie nie użytkowany

10. Rejestr zabytków

Nr: A/46/180 data: 27.08.1929 r.

własność:

do 1920 r. – Stadtgemeind Thorn
1920 r. – Skarb Państwa Polskiego
1996 r. – Gmina Miasta Toruń

historia:

Fortyfikacje murowane, jako główny element obronny występują w Toruniu od XIII w. do początku XVII w.. W XIII i XIV w. wznoszone baszty były drewniane, wsparte na grubych palach, przekryte szpiczastym dachem uzupełnionym bocznymi wystęgami. Pomieszczenie dla obrońców, dostępne po drabinie, posiadało dwa otwory strzelnicze. Późniejsze baszty (na pld.-wsch. odcinku murów) były czworoboczne, zwykle dość silnie wysunięte przed lico muru, zaopatrzone w strzelnice z przodu i po bokach, posiadające z obu stron wyjścia na chodnik murowy, z komunikacją pionową za pomocą drabin między drewnianymi stropami. Początkowo były nieco niższe, odsłonięte zarówno od góry jak i od strony miasta, zwieńczone krenelażem. Od strony pola miały urządzenia do opuszczania brony. Bramy toruńskie początkowo nieznacznie przewyższały mur obronny, nie posiadały dachu i zwieńczone były blankowaniem. Później podwyższano je i zakładano dachy. Zwykle były to bramy prostokątne o wys. ok. 12 – 15 m (Brama Mostowa – 16 m) i 3 – 4 kondygnacjach nad otworem bramy, posiadające też najczęściej w ścianie bocznej połączenie z gankiem na murze, w formie schodków i małego tarasu, z którego prowadziło wejście na 1 kondygnację nad otworem bramy. Najdawniejsze bramy wodne miały prawdopodobnie formę furt murowych. Budynki bram wodnych zaczęto wznosić prawdopodobnie od 1 poł. XIV w.. Zasadniczym nowym elementem modernizacji umocnień średniowiecznych Starego i Nowego Miasta była budowa muru niskiego i międzymurza, przez co konieczne stało się podwyższenie muru wysokiego (od I. 20-tych XV w.), jak też przebudowa, a głównie podwyższenie, baszt oraz w przypadku bram zbudowanie zewnętrznych

SYTUACJA

Obiekt usytuowany w zespole staromiejskim Torunia, w ciągu murów obronnych od strony Wisły, w ich pld. części, u wylotu ul. Mostowej, przy narożniku z ul. Podmurna. Od strony zach. brama połączona jest z murem obronnym. Od strony wsch. przylega do niej budynek dawnej wartowni pod adresem Podmurna 2a. Do narożnika pld.-wsch. dołączony jest mur obronny z przejściem na międzymurze.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA

Fundamenty – do głębokości ok. 50 cm ceglane, niżej kamienne.

Ściany – obwodowe murowane z cegły pełnej, palonej, na zaprawie wapiennej. Cegła w większości gotycka, w wątku polskim, ze spoinami testowanymi, miejscami cegła nowożytna oraz XIX-wieczna. Mury posiadają grubość 150 – 200 cm i mur pld. cieńszy o grubości ok. 1,5 cegły - 45 cm. Elewacja pld. tynkowana.

W murze wsch. dwa przewody kominowe, jeden odchylony ku środkowi budynku, przechodząc w łuku między ścianami.

Sklepienia - brak.

Stropy – drewniane belkowe; nad *parterem* belkowy (z legarami i współczesnymi płytami GKF oraz wypełnieniem wełną mineralną), od spodu deskowany, wsparty na potężnych łękach ceglanych, stanowiących właściwą obudowę przejazdu; na *I piętrze* strop z 1 poł. XIX w. belkowo-wsuwkowy z wsuwkami przemiennymi (z legarami i płytami GKF); na *II piętrze* strop brusowy (zapewne gotycki), wykonany z belek o przekroju 25–35 x 31 cm, ułożonych obok siebie na styk, z drewnianą murlatą na odsadźce murów bocznych, pośrodku w stropie współcześnie wycięty otwór doświetlający 3 x 3 m, do przekrycia szkłem na ruszcie drewnianym; na *poddaszu* stropodach współczesny, od dołu obłożony płytami gipsowo kartonowymi (GKF).

Wieżba dachowa – stropodach współczesny, na żebrach i podciągach drewnianych klejonych, z wełną mineralną między żebrami, pośrodku przeszklony świetlik czterospadowy PCV.

Pokrycie dachowe – papa na płytach OSB.

Posadzki – poprzednio deskowe, obecnie planowane nowe współczesne.

Otwory wejściowe – brama przejazdowa o wykroju ostrołukowym; pozostałe przejścia sklepienie odcinkowo, na I piętrze w murze zach. gotycka szyja przesklepienie schodkowo odcinkowymi profilowanymi łękami, w narożniku pld.-wsch. muru wsch. szyja nowożytna podobnie przesklepienie łękami fazowanymi; wejście na schody prowadzące z II piętra na poddasze, o pionowych krawędziach fazowanych i w przejściu sklepienie uskokowe.

Stolarka drzwiowa – wrota bramy, 2-skrzydłowe, drewniane, XIX-wieczne, stylizowane, aktualnie w trakcie konserwacji.

14. Kubatura ok. 300 m ³	15. Powierzchnia użytkowa ok. 80 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne obronne	17. Użytkowanie obecne aktualnie obiekt nie użytkowany, planowana funkcja biurowa
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja od 1998 r. – remont kapitalny, odkrywki i badania architektoniczne, likwidacja XIX-wiecznej organizacji wnętrza oraz renowacja stropów i wykonanie nowego dachu; 2003 r. – dalszy (aktualnie trwający) remont kapitalny mający na celu m.in. odtworzenie dawnych poziomów kondygnacji, przedłużenie otworów okiennych w elewacji płn. odpowiednio do nowego poziomu, wprowadzenie nowych schodów prowadzących na I i II piętro, przywrócenie komunikacji na poddasze ceglanymi schodami w grubości muru zach., ekspozycję dawnego wejścia gotyckiego ze schodami ceglanymi, usytuowanego w murze zach. na I piętrze, prowadzącego niegdyś z ganku murów obronnych, przywrócenie i częściowe odtworzenie dawnych otworów strzelniczych, ekspozycję wnęk, rekonstrukcję kominków na I i II piętrze, ekspozycję drewnianych stropów na I i II piętrze, ekspozycję ceglanego lica murów oraz adaptację na cele biurowe.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje) Fundamenty – stan dobry. Ściany zewnętrzne – stan dobry. Ściany wewnętrzne – brak. Stropy – stan dobry (stropy zabytkowe po konserwacji). Konstrukcja dachowa – stan dobry (nowa). Pokrycie dachu – stan dobry (nowe). Wyposażenie – brak. Instalacje – bez uwag. 20 Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Aktualny remont przebiega pod ścisłym nadzorem konserwatorskim.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Księgi Wieczyste przechowywane w Sądzie Rejonowym w Toruniu, ul. Fosa Staromiejska, Wydział Ksiąg Wieczystych:

- KW Toruń, [REDACTED]

Akta archiwalne przechowywane w Archiwum Państwowym w Toruniu:

- AmT – G 2804;

22. Bibliografia

- Semrau A., Der Bau des Fährtores (**Brückentores**) und des zugehörigen Parchams in der Altstadt Thorn im J. 1432, [w:] Mitteilungen des Copernicus – Vereins, H. 24, 1916 oraz H. 18, 1910;
- Stankiewicz J., Twierdza Toruń, cz. 1, [w:] Zapiski Historyczne, t. 37, 1972 r., z. 4, s. 9 – 68;
- Tomczak A., O najdawniejszych planach miasta Torunia, [w:] Zapiski Historyczne, t. 45, 1980 r., z. 3, s. 101 – 128;
- Rozpoznanie stanu technicznego Bramy Mostowej, Toruń ul. Podmurna 2 i 2a, Opr. St. Miklaszewski, Toruń 1981, Archiwum WKZ sygn. 1170;
- Brama Mostowa i budynek przyległy Podmurna 2a. Inwentaryzacja budowlano-konserwatorska. Architektura. Oprac. E. Klimek, J. Tusiacki, dane historyczne wg Z. Nawrockiego, Toruń 1981, Archiwum WKZ sygn. 1172;
- Brama Mostowa. Projekt techniczny, Opr. J. Tusiacki, E. Klimek, Toruń 1982, Archiwum WKZ sygn. 1159;
- E. Nawrocka, Badania architektoniczne i wnioski konserwatorskie do zespołu Bramy Mostowej w Toruniu. Dokumentacja wykonana na zlecenie SARP w Toruniu, Toruń, 2000 r.;

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Album ikonografii m. Torunia, T. V, Średniowieczne umocnienia obronne, cz. 1, Opr. Z. Balewski, fot. M. Sowińska, B. Horbaczewski, Archiwum WKZ, sygn. 2158;
- C. Steinbrecht. Toruń, Widok miasta od strony pld.. Rekonstrukcja medalu z 1754 r. – litografia 1881 r., [w:] C. Steinbrecht, Thorn im Mittelalter, Berlin 1885 r.;

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst: mgr Ewelina Nawrocka, listopad 2003 r.

plany, rysunki: mgr Ewelina Nawrocka, listopad 2003 r.

zdjęcia fotograficzne: mgr Ewelina Nawrocka, listopad 2003 r.

miejsce przechowywania negatywów: u autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładki - 6 sztuk

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Toruń	Brama Mostowa	c.d. pkt 12 oraz dokumentacja rysunkowa i fotograficzna

c.d. pkt 12

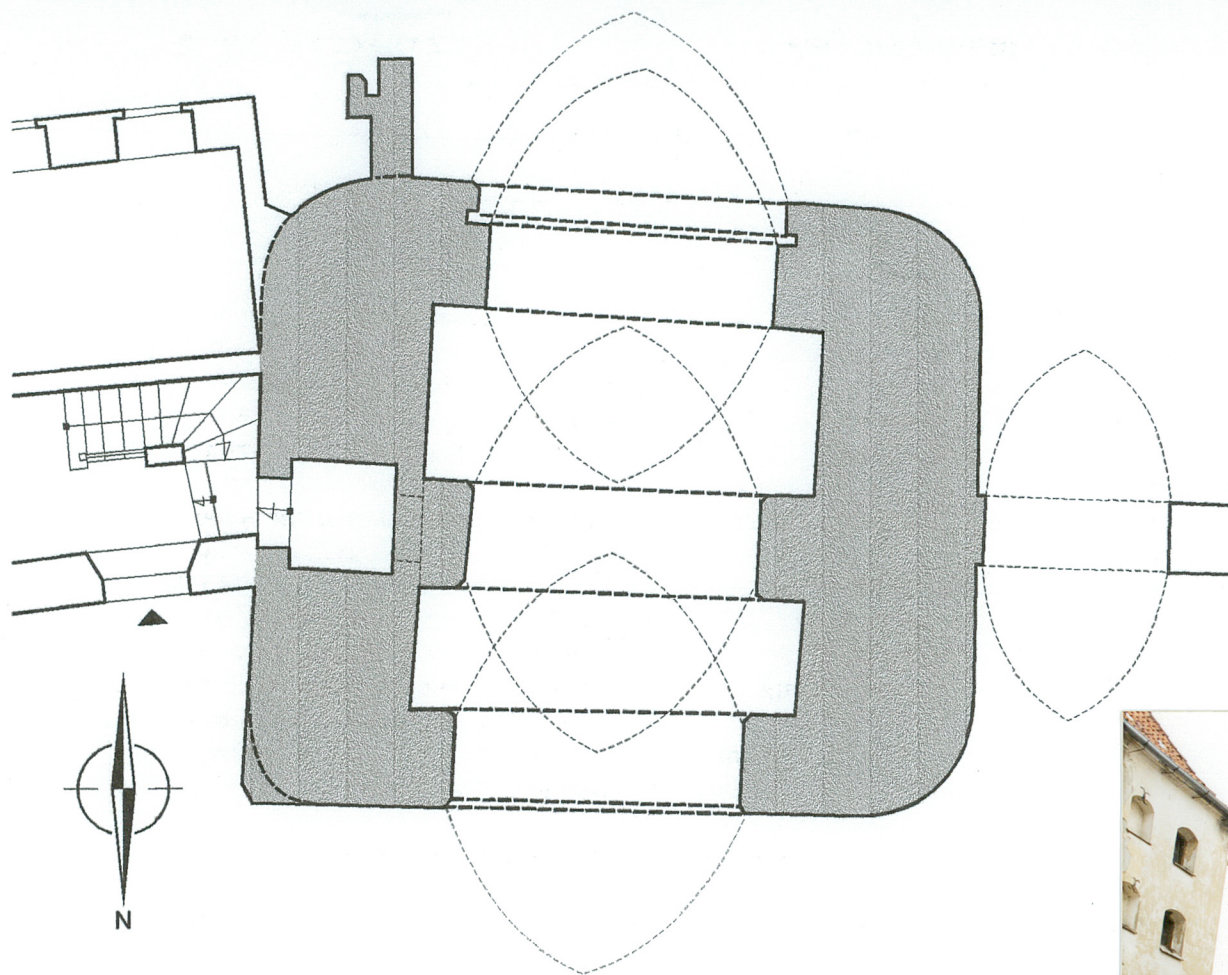
przejazdów bramnych. Część podwyższanych baszt adaptowano do nowych funkcji użytkowych, bezpośrednio lub pośrednio związanych z obronnością miasta. W związku z tym konieczna była dobudowa ścian od strony miasta oraz przykrycie dachami. Baszty wznoszone później od razu projektowano jako zamknięte.

Przekształcenia średniowiecznych fortyfikacji były następstwem wprowadzenia broni palnej (już od 2 poł. XIV w., a na większą skalę w 2 poł. XVI w.) i później nowożytnych układów obronnych. Mury zyskały kryte daszkami ganki, co wiązało się z zamykaniem otwartych dotąd przestrzeni międzybłankowych. W basztach musiała się zwiększyć ilość otworów strzelniczych. Prostokątne i kwadratowe kształty budynków (baszt) ustępowały miejsca kształtom wielobocznym lub zaokrąglonym. W trakcie przemian budowano baszty coraz bardziej wysunięte przed lico murów celem dostosowania ich do ostrzału flankowego.

W Toruniu w 1 poł. XV w. przeprowadza się wiele prac naprawczych i modernizacyjnych. W 1420 r. np. podwyższa się mury o ok. 1,5 m, likwidując blanki. W I. 20-tych również powstaje most przed bramą Starotoruńską, barbakan i fosa. W 1449 r. natomiast pojawia się barbakan Chełmiński.

Obecna Brama Mostowa zbudowana została na kanwie istniejącej wcześniej średniowiecznej bramy lub baszty, w 1432 r. przez Jana (Hansa) Gotlanda, jako brama obronna nosząca wówczas nazwę Promowej lub Przewożnej. Nową, dzisiejszą nazwę brama zyskała w związku z wybudowaniem na wprost niej drewnianego mostu prowadzący przez Wisłę, istniejącego od ok. 1500 r. do 1853 r.. Budynek Bramy pierwotnie prawdopodobnie kryty był wysokim stożkowatym dachem ceramicznym i posiadał blankowanie nieco niżej od obecnego. Na I piętrze od strony zach. znajdowało się wejście z ganku przylegającego tu muru obronnego. Na I i II piętrze w murach pld., wsch. i zach. mieściły się strzelnice. Na II piętrze w murze wsch. umieszczono kominek w prawdopodobnie oddzielnym reprezentacyjnym pomieszczeniu o ścianach pokrytych ozdobnym tynkiem, zaś w grubości muru zach. wykonano przejście z ceglanymi schodami prowadzące z II piętra na koronę murów lub poddasze. Stopnie posiadały drewniane nastopnice. Komunikację między I i II piętrzem umożliwiały zapewne schody drewniane usytuowane w nie ustalonym miejscu. W ścianach ponadto występowały sklepione odcinkowo wnęki. Budynek posiadał drewniane stropy. Nad II piętrzem występował prawdopodobnie zachowany do dziś strop brusowy. Otwór bramny posiadał bronę podnoszoną za pomocą liny lub łańcucha przechodzącego przez nieduży wąski otwór, umieszczony na II piętrze pośrodku muru pld.. Na parterze w murze wsch. mieściło się przejście łączące przejazd z sąsiadującym od strony wsch. budynkiem wartowni – odwachem.

Pierwsza rozbudowa średniowiecznych fortyfikacji Torunia miała miejsce w 1563 r., w związku z przewidywanym zagrożeniem ze strony wojsk ks. Eryka Brunszwickiego. Most na Wiśle ze względu na swoją niedoskonałość techniczną był często niszczony, wymagał więc często remontów. Stroband w 1591 r. przedstawił koncepcję unowocześnienia konstrukcji mostu. W 1613 r. wybudowano mur łączący bramę Mostową z tartakiem przy ruinach zamku krzyżackiego (z bramą Menniczą). W tym też czasie na basztach założono szpiczaste dachy. W I. 1628 – 29 miasto umacniano w obawie przed Szwedami (oblężenie nastąpiło w 1629 r., 1658 i 1703 r.). Być może to właśnie wtedy podczas modernizacji murów obronnych dokonano kilku zmian w Bramie Mostowej. Nowożytnie zmiany objęły na poddaszu pogrubienie muru tworząc murowany ganek pod blankami (być może miało to na celu zastąpienie dotychczasowej drewnianej platformy (ganku) dla obrońców, platformą murowaną, ewentualnie mogło się to wiązać ze zmianą przekrycia bramy gdy w I. 1600 - 1613 r. na basztach zakładano szpiczaste dachy), strzelnice od strony zewnętrznej rozkuto (dostosowując do nowej broni). W czasach nowożytnych (w XVII lub XVIII w.) skomunikowano też Bramę z nowo wybudowaną wartownią przejściem na I piętrze w murze wsch.,



Rzut parteru. Skala 1:100



Elewacja ptn. od strony ul. Mostowej.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Toruń	Brama Mostowa	c.d. pkt 12 oraz dokumentacja fotograficzna

c.d. pkt 12

wprowadzono nowy (drugi) komin i kominek usytuowany obok nowego przejścia na I piętrze w murze wsch..

W końcu XVIII w. brama, przynajmniej częściowo, wykorzystywana była już na cele mieszkalne. W spisie kominowym z 1794 r. wymienia się w bramie Mostowej mieszkanie z jednym kominem „dobrym czysto wymiecionym, kominek niebezpieczny ponieważ w nim się gotuje”.

Po wojnach napoleońskich ciąg murów obronnych od strony Wisły, został włączony do systemu obronnego twierdzy toruńskiej, stąd konieczna była modernizacja umocnień średniowiecznych i przystosowanie do nowych potrzeb.

Zapewne w 1 poł. XIX w. miała miejsce przebudowa Bramy i przystosowanie wnętrza do celów mieszkalnych. Podwyższono wówczas średniowieczne blankowanie, wprowadzono nowy dach kryty papą, zmieniono poziom stropów na parterem i I piętrzem, nowy istniejący do czasów współczesnych układ wnętrza podzielony ściankami szkieletowymi i drewnianymi, schody umieszczone wzdłuż muru wsch. (prawdopodobnie właśnie wówczas z powodu zmiany poziomu stropu i wprowadzenia drewnianych schodów przy ścianie wsch. zamurowano stary gotycki kominek na II piętrze). Przejście z budynku wartowni zostało przystosowane do nowego poziomu stropu. Zamurowano także w murach pld., wsch. i zach., oryginalne gotyckie otwory, pozostawiając trzy strzelnice w murze pld. skierowane w stronę Wisły (wówczas w stronę mostu), pomniejszone (zamienione na artyleryjskie) i dostosowane do nowego podziału wnętrza. Przemurowano w znacznym stopniu mur ptn. wprowadzając tu nowe okna, co pociągnęło za sobą konieczność otynkowania elewacji. Brama otrzymała wzmocnienie w postaci umieszczonych w przejeździe ostrołukowych łęków, podtrzymujących grube słupy podpierające stropy na piętrach. Pomniejszony też został nieco otwór bramny. Z tego czasu mogą pochodzić również stylizowane drewniane wrota Bramy.

W I. 70-tych XIX w. tynki bramy były już bardzo zniszczone. Odnowiono je ok. 1900 r..

Funkcję w pełni mieszkalną obiekt uzyskał prawdopodobnie w 2 poł. XIX w. (po budowie w 1873 r. nowego żelaznego mostu kolejowo-drogowego).

W 1895 r. przepruto też ostrołukowe przejście obok bramy po stronie zach..

W 1947 r. dokonano drobnych napraw przy uszkodzonym narożniku oraz planowano otynkować „attykę” zaprawą wapienną. W XX w. wewnątrz urządzono umywalnię, w.c. itd.. Wprowadzono nową stolarkę drzwiową i część okiennej.

Aktualnie trwający remont w znacznej części przywrócił gotycki wygląd bramy z ówczesnym poziomem kondygnacji. Usunięto w wielu miejscach XIX-wieczne nawarstwienia i zamurowania, wykonano także nowy dach ze świetlikiem. Wprowadzone zostaną nowe schody, posadzki, stolarki okienne oraz powiększone okna od strony ptn..



Fragment przejazdu z widokiem na część muru wsch..



Średniowieczne przejście łączące przejazd z ówczesnym odwachem, zamurowane w XIX w..
Widok od strony wsch., z klatki schodowej obecnego odwachu.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Toruń	Brama Mostowa	c.d. pkt 13 oraz dokumentacja fotograficzna

c.d. pkt 13

Otworki okienne – prostokątne oraz sklepione odcinkowo; otworki strzelnicze od strony wnętrza w głębokich, rozglifionych wnękach sklepionych odcinkowo.

Stolarka okienna – w trakcie remontu zostaną wprowadzone nowe stolarki drewniane klejone.

Schody – ceglane gotyckie: na I piętrze w murze zach., w przejściu niegdyś prowadzącym z ganku muru obronnego, o krótkim prostym biegu na grubość muru (szyi); na II piętrze, umieszczone w grubości muru zach., prowadzące na poddasze, jednobiegowe, z niewielkim zakrętem na początku biegu (pierwotnie z drewnianymi nastopnicami).

Nowe schody na I piętrze od strony wsch. w przejściu prowadzącym z odwachu oraz schody między I i II piętrem, zostaną wykonane w trakcie aktualnego remontu.

RZUT

Budynek bramy na rzucie prostokąta (zblizonego do kwadratu) o zaokrąglonych narożnikach. W parterze na osi płn.-płd. znajduje się przejazd posiadający trzy łęki pogrubiające odcinki muru. Wejście do budynku prowadzi z poddasza przyległego od strony wsch. budynku wartowni (odwachu), schodami umieszczonymi w szyi w narożniku płd.-wsch. muru wsch. Bramy. W elewacji zach. na I piętrze gotyckie wejście pierwotnie dostępne z ganku przyległego muru obronnego. Obecna komunikacja między piętrami za pomocą nowych schodów usytuowanych w narożniku płd.-zach.. Na II piętrze od strony zach. w dużej rozglifionej wnęce strzelniczej wejście na poddasze schodami w grubości muru zach., prowadzącymi w stronę narożnika płd.-zach.. Kondygnacje jednoprzestrzenne adaptowane aktualnie na cele biurowe. Na parterze w środkowej części muru wsch. pomieszczenie w miejscu średniowiecznego przejścia, dostępne z sieni sąsiedniego odwachu.

BRYŁA

czworoboczna o zaokrąglonych narożnikach, zwieńczona krenelażem. Elewacja płn. posiada charakterystyczne zamierzone odchylenie od pionu. Budynek z przejazdem w parterze, przebiegającym na osi płn.-płd., 2-piętrowy z poddaszem. W przejeździe trzy ostrołuki gotyckie podtrzymujące wzmacniając konstrukcję. Dach pogrążony o lekkim spadku, z umieszczonym pośrodku dużym czterospadowym świetlikiem.



I piętro. Widok na mur zach. od strony ptn.-wsch..



I piętro, mur wsch. z gotycką wnęką (z lewej) i nowożytnym kominkiem (z prawej).
W narożniku zamurowane przejście z poddasza odwachu.



I piętro, mur zach.. Wejście gotyckie prowadzące pierwotnie z ganku muru obronnego.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Toruń	Brama Mostowa	c.d. pkt 13 oraz dokumentacja fotograficzna

c.d. pkt 13

ELEWACJE

Brama zwieńczona blankowaniem, pod którym przebiega tynkowany gładki fryz, ujęty z góry i z dołu dwoma profilowanymi ceglanymi gzymsami. Elewacja ptn. pokryta tynkiem obejmującym także naroża, pozostałe elewacje ceglane. Blankowanie ze wszystkich stron bez tynku.

Elewacja pld. (od strony Wisły) – z ostrołukowym przejazdem na osi, obramionym wysoką ostrołuczną wnęką, sięgającą II piętra. Węgry wnęki przystosowane do podnoszenia brony zamykającej niegdyś bramę (w trakcie aktualnego remontu planowana rekonstrukcja brony). Na piętrach otwory okienne – dawne strzelnice, rozmieszczone symetrycznie - jedna usytuowane osiowo na I piętrze w obrębie w/w wnęki, oraz dwie na II piętrze, już ponad szczytem wnęki. Do narożnika pld.-wsch. elewacji przylega obronny mur zewnętrzny – niski, z umieszczoną tuż obok bramą prowadzącą na obszar międzymurza.

Elewacja ptn. (od strony ul. Mostowej) - symetryczna, z ostrołukowym przejazdem bramnym pośrodku parteru, wyżej trójosiowo rozczłonkowana ostrołukowymi blendami, w których umieszczone są prostokątne okna pięter. Parter oddzielony od górnej strefy gładkim pasem ujętym w dwa profilowane gzymsy. Pod ceglanym krenelażem wieńczącym budynek, profilowany gzyms oraz w narożnikach elewacji prostokątne zakończenia gładkiego fryzu ujętego ceglanymi gzymsami, obiegającego dalej pozostałe elewacje. W narożniku ptn.-zach. fryzu umieszczony rzygacz.

Elewacja zach. – z przylegającym pośrodku murem obronnym sięgającym poziomowi II piętra. W narożniku pld.-zach. na I i II piętrze po jednym wąskim otworze strzelniczym. W ptn. części elewacji otwór sklepiony odcinkowo – stanowiący dawne wejście do bramy, niegdyś prowadzące z ganku muru obronnego. W tynkowanym pasie fryzu w narożniku pld.-zach. widoczny rzygacz.

Elewacja wsch. – w dolnej partii zabudowana przylegającym z tej strony budynkiem odwachu. Na II piętrze w narożniku pld.-wsch. elewacji wąski otwór strzelniczy. W tynkowanym pasie fryzu dwa rzygacze. Narożnik pld.-wsch. w partii przyziemia posiada ślad (strzępia) po przylegającym tu niegdyś murze gotyckiego odwachu.



Strop belkowy wsuwkowy (XIX w.) umieszczony na I piętrze.



II piętro. Mur pld. i narożnik muru zach. z odtworzonymi gotyckimi strzelnicami.



I piętro, mur wsch.. Nowożytny kominek częściowo zrekonstruowany.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Toruń	Brama Mostowa	c.d. pkt 13 oraz dokumentacja fotograficzna

c.d. pkt 13

WNĘTRZE

Strzelnice gotyckie, usytuowane na I (dwie) i II piętrze (pięć) w murze płd. i w murach bocznych, rozglifione wewnątrz, pokryte pierwotnie warstwami pobiąły.

W największej wnęce strzelniczej na II piętrze w murze zach. umieszczono z lewej strony *przejście* gotyckie w grubości muru ze schodami ceglanymi prowadzącymi na poddasze (niegdyś ganek obronny), wejście o fazowanych pionowych krawędziach.

Przejście gotyckie, umieszczone na I piętrze w murze zach., pierwotnie prowadzące z ganku muru obronnego, sklepione schodkowo profilowanymi łękami (profil wałka na fazie) pokrytymi gotycką pobiąłą. Od strony płn. w przejściu niewielka wnęka.

Przejście zapewne nowożytnie, umieszczone na I piętrze w narożniku płd. muru wsch., sklepione schodkowo, fazowanymi łękami.

Wnęki gotyckie, sklepione odcinkowo, ze śladami oryginalnego tynku, umieszczone na I piętrze w murze wsch. i zach..

Kominek gotycki – zachowany na II piętrze w murze wsch., o pionowych krawędziach z profilowanej cegły (z profilem wałka między dwoma żłobieniami), ze śladami przesklepienia odcinkowego ujętego niegdyś w ozdobne elementy. Nad kominkiem na ścianie resztki gotyckiego tynku pokrywającego pierwotnie narożnik płn.-wsch., gdzie prawdopodobnie mieściło się wydzielone reprezentacyjne pomieszczenie.

Kominek nowożytny – usytuowany na I piętrze w murze wsch., z otworem sklepionym odcinkowo, o pionowych krawędziach profilowanych (z wałkiem), obecnie w przeważającej części zrekonstruowanych wraz z ozdobnymi elementami poziomymi.

Niewielki prostokątny otwór gotycki służący do przeprowadzenia liny lub łańcucha podnoszącego bronę umieszczoną na II piętrze w murze płd..

Strop – na I piętrze belkowo-wsuwkowy z wsuwkami ułożonymi naprzemiennie, wprowadzony w XIX w..

WYPOSAŻENIE

brak.

INSTALACJE

Wod.-kan., c.o., elektryczna, odgromowa.



II piętro. Widok na mur wsch. z gotycką strzelnicą (w narożniku) oraz częściowo zachowanym gotyckim kominkiem (po lewej).



II piętro, mur pñ. z oknami wprowadzonymi w XIX w..



II piętro, mur wsch.. Częściowo zachowany gotycki kominek z profilowanymi pionowymi krawędziami.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Toruń	Brama Mostowa	dokumentacja fotograficzna



II piętro, mur zach. z gotyckimi strzelnicami.



II piętro, mur zach.. Wejście umieszczone w obszernej strzelnicy, na schody prowadzące w grubości muru na poddasze (niegdyś ganek).

Wkładkę założył: mgr Ewelina Nawrocka
Miejsce przechowywania negatywów: u autora



II piętro. Strop brusowy, prawdopodobnie gotycki, z wyciętym współcześnie otworem przeznaczonym na świetlik.



Poddasze, widok od strony półn.-zach. na mur wsch..



Poddasze, widok w kierunku półn..